

ИНВЕСТИЦИЯЛАР ВА ИНВЕСТИЦИЯЛАШНИНГ ИҚТИСОДИЙ МОҲИЯТИ

Бахридинова Шахноза Шукуруллаевна

Андижон иқтисодиёт ва қурилиш институти Ижтимоий-иқтисодий
фанлар кафедраси асиссенти

АННОТАЦИЯ

Президентимиз Ш.М.Мирзиёев ҳозирги кун мамлакат иқтисодиётида иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислохотларни чуқурлаштиришнинг устувор йўналишларидан бири иқтисодиётга хорижий сармояларни янада кўпроқ жалб этишга қаратилганлигини айтиб, хорижий сармояларни жалб этмай туриб, айниқса, етакчи тармоқларда чет эл сармояси иштирокини кенгайтирмай туриб, иқтисодиётимизда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва модернизациялаш, корхоналаримизни замонавий техника билан қайта жихозлаш ҳамда рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни йулга қўйиш мумкин эмаслигини алоҳида таъкидлаб ўтган эдилар.

Калит сўзлар: Инвестиция, Инвестицион муҳит, иқтисодиётни эркинлаштириш.

Дархақиқат, Республика иқтисодиёти ва уни шакллантириш учун чет эл инвестициялари сув ва ҳаводек зарурдир.

Инвестиция сўзи немисча «Investition», лотинча «Investio» сўзларидан олинган бўлиб, у капитални узоқ муддатли қўйилмалар тарикасида саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва бошқа тармоқларга сарф этиладиган Ҳаражатлар йиғиндисидир. Хорижий инвестициялар эса, хорижий инвесторлар томонидан йўналтириладиган инвестициялар бўлиб, хорижий мулкдорларнинг бошқа мамлакат иқтисодиётининг турли тармоқларига (саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва бошқа тармоқлар) даромад олиш мақсадида муайян муддатга қўйилган капиталидир.

Чет эл инвестициялари ўзга иқтисодиётдан миллий иқтисодиётга жалб қилинган капитал бўлиб, уларнинг ички инвестициялардан тубдан фарқ қилиши хатар билан боғлиқдир (мамлакат хатари, сиёсий хатар, валюта хатари). Чет эл инвестициялари тўғрисида сўз борар экан, бунда энг аввало инвестиция киритувчи томон ўрнида барча омилларни етарлича таҳлил қилиб олиш керак бўлади: инвестиция киритилаётган мамлакат иқтисодиёти, табиий ва бошқа шарт-шароитлар, ресурслар билан таъминланганлик даражаси ва ҳоказо.

Хорижий инвестор ўз маблағини бошқа мамлакат иқтисодиётига жалб қилар экан, бунда бирламчи хал этилиши лозим бўлган масала-инвестиция киритилаётган мамлакатдаги иқтисодий, сиёсий, ижтимоий шарт-шароитларнинг инвестиция муҳитига қай даражада таъсир кўрсатишини таҳлилдан ўтказишдир. Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, хорижий инвестицияларнинг уларни қабул қилувчи мамлакатлар иқтисодиётидаги ҳажми инвестицион муҳитга боғлиқдир. Бу муҳит куп жихатдан хорижий инвестицияларга нисбатан давлат олиб бораётган сиёсатни ва ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солишнинг хусусиятлари, валюта, молия, кредит ва солиқ тизимининг ривожланиш даражаси, божхона тартиби ва бошқа омиллар билан белгиланади.

Инвестицион муҳит - бу яқуний ҳисобда капитал қўйилмалари таваккалчилик даражаси ва улардан самарали фойдаланиш имкониятларини белгилаб берувчи сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий, ижтимоий, маиший ва бошқа омилларнинг умумийлигидир. Инвестиция муҳити жуда кенг тушунча бўлиб, у инвесторларнинг у ёки бу давлат иқтисодиётига маблағ сарфлаши учун шарт-шароитларнинг қулайлигини, яъни сиёсий, иқтисодий, ижтимоий шароитларнинг яратилганлигини Баҳолашдаги барча ҳисоб-китоблар мажмуасини ўз ичига олади.

Ўзбекистонда бугунги кунда хорижий инвесторлар учун қулай инвестиция муҳити барпо этилганлигини, мамлакатда олиб борилаётган инвестиция сиёсатининг тўғри амал қилаётганлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим бўлади. Бу қулайликларни хорижий инвесторлар учун яратилган турли шаклдаги давлат кафолатлари ва имтиёзлар натижасидан ҳам билиб олиш мумкин. Ҳар бир мамлакатнинг инвестиция муҳити, биринчи навбатда, унинг сиёсий барқарорлигидадир. Худди ана шу омил чет эллик инвесторларнинг бошқа мамлакатга узоқ муддатли шартномалар асосида ресурсларни жалб этиш имкониятини беради.

Инвестиция тушунчаси билан ўзаро кетма-кетликни ташкил этувчи яна бир жараён - бу инвестициялаш жараёнидир. Бизга назариядан маълумки, пул маблағларини махсус танланган молиявий инструментларга уларнинг қадрини ошириш ва (ёки) ижобий даромад олиш мақсадида жойлаштириш жараёни «инвестициялаш» деб аталади. Бу фаолият катта иқтисодий аҳамиятга эга бўлиб, мантиқий кетма-кетликда бажарилиши мумкин, унинг натижаси бўлиб эса даромад олиш ҳисобланади. Мамлакат иқтисодиётининг мавжуд бўлиши ва ўсиши, давлат ва компаниялар ҳамда алоҳида шахсларнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини молиялаштириш учун пул маблағларининг қанчалик тез сафарбар этилишига боғлиқдир.

Инвестициялардан даромад ёки фойда икки асосий шаклдан бири сифатида олиниши мумкин: ё жорий даромад ёки маблағлар қийматининг ўсиши кўринишида. Мисол учун, банкнинг жамғарма ҳисобидаги қўйилган пуллар доимий ҳисоблаб борилувчи фоизлар кўринишида жорий даромадни таъмин этса, айти пайтда бўш турган ер участкасини Ҳарид қилишга сарфланган пул маблағлар ер участкасини сотиб олиш ва сотиш вақти ўртасидаги участка қийматининг ўсиши сифатидаги даромадни таъмин этади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати: (REFERENCES)

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги 07.02.2017 йилдаги ПФ-4947-сонли Фармони <https://lex.uz/docs/3107036>
2. Agricultural policies applied livestock in Turkey. A.Abdullahi.Turkey. Thursday, april 11, 2019.
3. Annual Report 2018-19, Department of Animal Husbandry, Dairying and Fisheries, Ministry of Agriculture and Farmers Welfare, Govt. of India 2020.